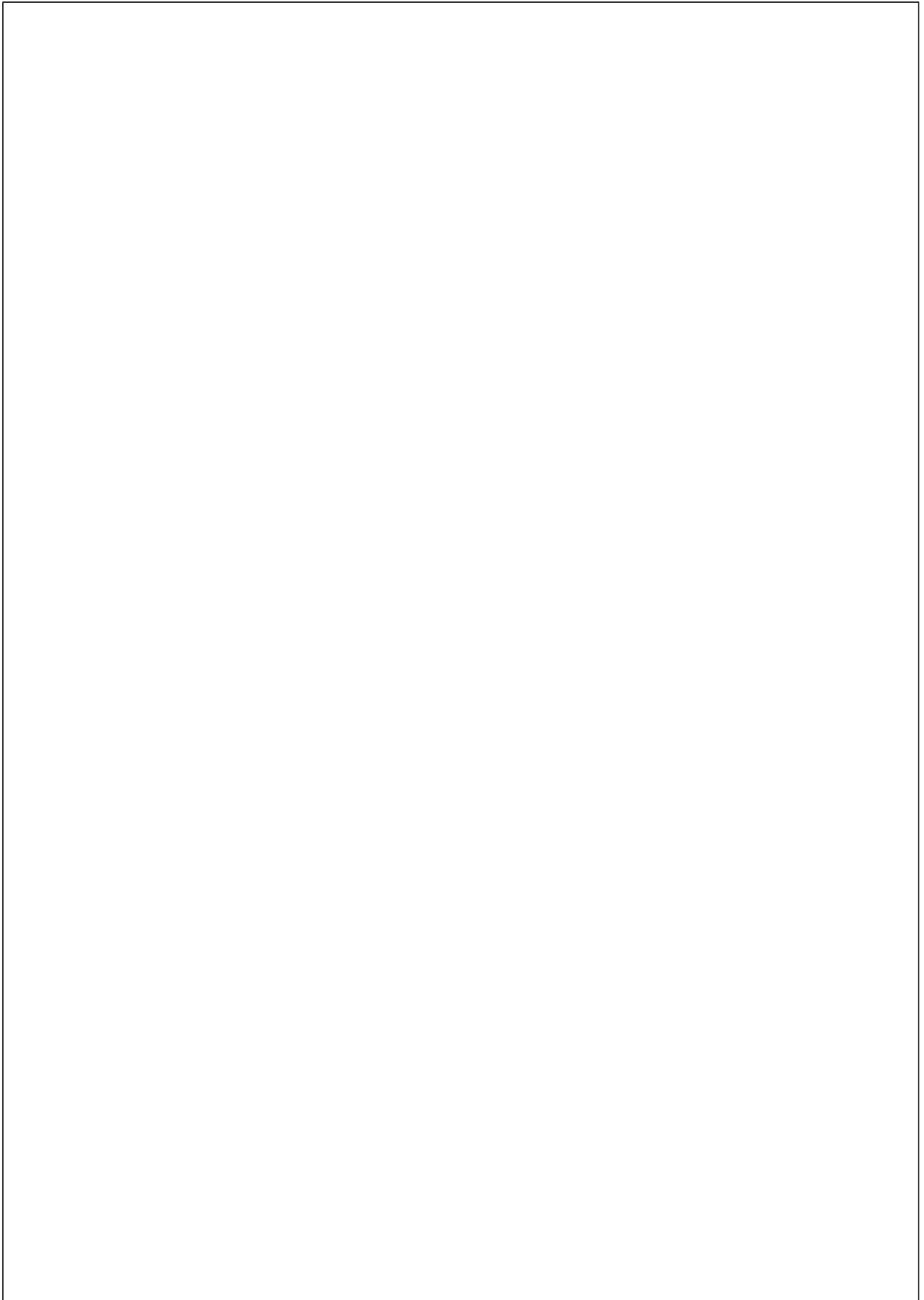

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/239527,Przywracamy-pamieci-ksiedza-Marcelego-Godlewskiego.html>
25.03.2026, 00:26

[Następny](#)

[Powrót](#)

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego

24 marca 2026 r. w kościele pw. Wszystkich Świętych w Warszawie upamiętniliśmy ks. prałata Marcelego Godlewskiego – „proboszcza getta” uhonorowanego tytułem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata. W uroczystości uczestniczył zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr Mateusz Szpytma.

24.03.2026

[Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką Polacy ratujący Żydów](#)

Uroczystość odbyła się w Narodowym Dniu Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

Słowa do uczestników wydarzenia skierował Prezydent RP Karol Nawrocki, który podkreślił:

- Ksiądz prałat Marcelego Godlewski dał wspaniały przykład miłosierdzia: wbrew barbarzyńskiemu niemieckiemu terrorowi uczynił tę świątynię prawdziwym azylem dla prześladowanych Żydów.

List od Prezydenta odczytała Podsekretarz Stanu w KPRP Agnieszka Jędrzak.

Zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma przypomniał postawę duchownego, który w czasie okupacji wykazał się odwagą i solidarnością, organizując pomoc dla potrzebujących i wspierając ukrywających się Żydów.

- Dzisiaj przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego i jego współpracowników - księdza Antoniego Czarneckiego, pozostałych wikariuszy, sekretarza parafii Telesfora Wyszykowskiego. Przypominamy tych, którzy po części byli znani. Byli znani, ponieważ pomogli tak wielkiej liczbie ludzi, że trudno było ukryć ich bohaterstwo. Zachowało się bardzo wiele świadectw ludzi, którzy księdzu Godlewskiemu i jego współpracownikom zawdzięczają życie.

- zaznaczył.

Upamiętnienie księdza Godlewskiego sfinansowane przez Instytut Pamięci Narodowej odśpiewali minister Agnieszka Jędrzak, Arcybiskup metropolita warszawski Jego Ekscelencja dr Adrian Galbas oraz zastępca prezesa IPN dr Mateusz Szpytma.

Po odmówieniu modlitwy zebrani złożyli pod tablicą kwiaty oraz znicze.

W uroczystości udział wzięli Agnieszka Foss, siostrzenica ks. Antoniego Czarneckiego – współpracownika ks. Marcelego Godlewskiego, Teresa Wyrzykowska z d. Mikrut, synowa wieloletniego sekretarza kancelarii parafialnej u Wszystkich Świętych - Telesfora Wyszykowskiego, zastępca dyrektora Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Joanna Sulej-Piskorz oraz rzecznik prasowy IPN, dyrektor Biura Rzecznika Prasowego dr Rafał Kościański.

Kolejnym punktem uroczystości był panel dyskusyjny przygotowany przez Biuro Badań Historycznych IPN „Ks. Marcelego Godlewskiego (1865–1945) – kapłan, narodowiec, obrońca Żydów”. W debacie udział wzięli prof. dr hab. Paweł Skibiński (Uniwersytet Warszawski), dr Przemysław Pazik (Uniwersytet Warszawski) oraz dr hab. prof. UKSW Rafał Łatka (Instytut Pamięci Narodowej).

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marceliego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marceliego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Po uroczystościach prezeska Polskiego Towarzystwa Sprawiedliwych wśród Narodów Świata Anna Stupnicka-Bando wraz z dr. Mateuszem Szpytmą, minister Agnieszka Jędrzak oraz dyrektorem Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adamem Siwkiem, złożyła kwiaty pod nową tablicą upamiętniającą księdza prałata Marceliego Godlewskiego, a także pod tablicą poświęconą Polakom

ratującym Żydów w latach 1939-1945.

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marcelego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marceliego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Przywracamy pamięci księdza Marceliego Godlewskiego - Warszawa, 24 marca 2026. Fot. Mateusz Niegowski (IPN)

Sebastian Piątkowski: Ks. Marceli Godlewski – proboszcz z warszawskiego getta

Nie pozostawił wspomnień, zapisków, czy bogatszej korespondencji. Pomimo, że nasza wiedza o jego drodze życiowej nigdy nie będzie już pełna, stał się jednym z najważniejszych symboli pomocy udzielanej Żydom przez katolickie duchowieństwo na okupowanych przez Niemców ziemiach polskich.

Marceli Godlewski urodził się 15 stycznia 1865 r. w Turczynie – niewielkiej wsi na Podlasiu. Ukończył gimnazjum w Suwałkach, a następnie Seminarium Duchowne w Sejnach, przyjmując w 1886 r. święcenia kapłańskie.

Ksiądz, społecznik, polityk

Kolejne lata poświęcił na studia w Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Tam zafascynował się, ogłoszoną przez papieża Leona XIII w 1891 r., encykliką *Rerum novarum*. Zwracała ona uwagę na sytuację robotników, krytykując socjalizm i liberalizm jako nurty prowadzące do utraty wiary. Szansą na przyszłość miała stać się odnowa moralna, oparta na powrocie do wartości zawartych w Piśmie Świętym.

Od 1893 r. pracował jako kapłan w zaborze rosyjskim, najpierw w Łodzi, a następnie w Warszawie, gdzie w 1915 r. mianowano go proboszczem parafii pw. Wszystkich Świętych. Wygłaszając kazania, pogadanki i prelekcje, mówił do słuchaczy w sposób prosty i przystępny – zarówno o wartościach, jak i o potrzebie zdobywania wiedzy. Założone przez niego Stowarzyszenie Robotników Chrześcijańskich zrzeszało tysiące osób, zajmując się prowadzeniem placówek oświatowych, tanich jadalni i kas zapomogowo-pożyczkowych.

Kaznodziejstwo i publicystyka ks. Godlewskiego przyniosły mu szybko opinię antysemitę, którą pogłębiała jeszcze aktywna działalność w ruchu narodowym i bliska współpraca z Romanem Dmowskim. Krytykując sytuację polityczną i gospodarczą odrodzonej Polski, wzywał wiernych zarówno do zwalczania lewicy, jak i do bojkotowania żydowskich sklepów, warsztatów rzemieślniczych i placówek usługowych. Zachęcał do zakładania bractw i stowarzyszeń, które miały stanowić oparcie dla najuboższych członków i pomagać w walce o materialne źródła codziennego bytu.

Był księdzem znanym, ale uważanym nawet w niektórych kręgach katolickich za osobę kontrowersyjną. Ciosem okazała się dla niego klęska militarna Polski w starciu z Niemcami, a następnie potrzeba kontynuowania pracy duszpasterskiej w realiach okupacji. Obserwując narastające represje wobec Żydów, był coraz bardziej przeświadczony, że jego kapłańskim obowiązkiem jest niesienie pomocy prześladowanym.

W getcie

W listopadzie 1940 r. Niemcy rozpoczęli w Warszawie tworzenie getta, którego granice objęły m.in. Kościół pw. Wszystkich Świętych. Do dzielnicy przesiedlono przymusowo jedną trzecią mieszkańców stolicy. Znalazło się wśród nich ok. 2 tys. osób pochodzenia żydowskiego wyznających katolicyzm.

Chociaż istnieją przesłanki wskazujące, że ks. Godlewski mógł opuścić parafię, zdecydował się pozostać w niej. W warunkach skrajnego przeludnienia, jego pierwszą decyzją było oddanie na potrzeby mieszkańców obszernej, dwupiętrowej plebanii. Dach nad głową znalazło w niej

kilkadziesiąt osób – nie tylko katolików, ale także wyznawców judaizmu.

Ich dużą część stanowili przedstawiciele inteligencji, na czele ze światowej sławy lekarzem i bakteriologiem Ludwikiem Hirszfeldem. Ponieważ w ich rodzinach znajdowały się dzieci, na plebanii zorganizowano przedszkole, korzystające z ogrodu parafialnego. Wkrótce ks. Godlewski udostępnił go także dzieciom z sierocińca na pobliskiej ul. Siennej, prowadzonego przez dr Janusza Korczaka.

Proboszcz i wspierający go wikariusz, ks. Antoni Czarnecki, starali się też wspierać potrzebujących żywnością. Możliwość opuszczania getta wykorzystywali do zakupów i przemytu artykułów, dzięki którym przez pewien czas na parafii przygotowywano gorące posiłki.

Osoby odwiedzające Kościół pw. Wszystkich Świętych były pod wrażeniem niedzielnych i świątecznych kazań ks. Godlewskiego, w których często pojawiały się wątki patriotyczne i słowa niosące nadzieję. Były one ważne – m.in. w związku z niechęcią, z jaką wielu mieszkańców getta odnosiło się do żyjących w nim katolików, uznając ich za grupę z różnych przyczyn uprzywilejowaną.

Pomimo tego liczebność parafian rosła, gdyż proboszcz prowadził katechizację i udzielał chrztów proszącym go o to osobom. Równocześnie nie odmawiał nigdy prośbom o wydanie fałszywych metryk ludziom, którzy w posiadaniu tego dokumentu widzieli szansę na ocalenie życia. Wraz z ks. Czarneckim wręcz masowo wypisywał z ksiąg parafialnych dane osób zmarłych i podpisywał stosowane zaświadczenia z datami wstecznymi.

Wkrótce wiedza o tym stała się powszechna zarówno w dzielnicy zamkniętej, jak i poza nią. Jak wspominała jedna z mieszkanek Warszawy, jeżeli ktoś posługiwał się metryką chrztu z parafii Wszystkich Świętych, było niemalże pewne, że jest uciekinierem z getta.

22 lipca 1942 r. Niemcy rozpoczęli akcję deportacji warszawskich Żydów do obozu zagłady w Treblince. Prawdopodobnie kilka dni wcześniej ks. Godlewskiemu odebrano przepustkę, pozwalającą mu na przebywanie w parafii. Ostatnią mszę w tamtejszym kościele odprawił ks. Czarnecki, a następnie opuścił getto – niosąc figurę Matki Bożej, która stała się symbolem pracy duszpasterskiej w getcie. Proboszcz przebywał wówczas w Aninie, w domu, który udostępnił Zgromadzeniu Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi. Działał tam sierociniec, w którym ukrywano wiele dzieci narodowości żydowskiej. Być może, choć nie ma na to dowodów, ks. Godlewski uczestniczył w ich przeprowadzaniu na tzw. aryjską stronę stolicy.

Walcząc z narastającą chorobą, zdołał doczekać końca wojny i wydać jeszcze apel o odbudowę Kościoła pw. Wszystkich Świętych, który został wyburzony przez Niemców. Zmarł 25 grudnia 1945 r. W kilkadziesiąt lat później, 14 lipca 2009 r., Instytut Yad Vashem w Jerozolimie nadał mu tytuł Sprawiedliwego wśród Narodów Świata.

Polecamy:

- [Karol Madaj, Małgorzata Żuławnik, Proboszcz getta](#)
 - [Materiały Instytutu Pamięci Narodowej poświęcone Polakom ratującym Żydów pod okupacją niemiecką](#)
- [Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa, Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką, Polacy ratujący Żydów pod okupacją niemiecką

Upamiętnienie